

ผลงานประกอบการพิจารณาประเมินบุคคล
เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์
ตำแหน่งประเภททั่วไป

ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 6 ว (ด้านการพยาบาล)

เรื่องที่เสนอให้ประเมิน

1. ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
เรื่อง การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดต่อมลูกหมากโต
2. ข้อเสนอ แนวคิด วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ
มากขึ้น
เรื่อง จัดทำเอกสารประกอบคำแนะนำเรื่องการดูแลผู้ป่วยเจาะคอ

เสนอโดย

นางสาวมลทิwa กลิ่นฟุ้ง

ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพ 5

(ตำแหน่งเลขที่ รพก. 362)

ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลกลาง

สำนักการแพทย์

ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

1. **ชื่อผลงาน** การพยาบาลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดต่อมลูกหมากโต
2. **ระยะเวลาที่ดำเนินการ** 8 วัน (ตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน 2549- วันที่ 13 พฤศจิกายน 2549)
3. **ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการ**

ต่อมลูกหมากเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของระบบสืบพันธุ์เพศชายมีหน้าที่ในการสร้างน้ำอสุจิเพื่อเลี้ยงตัวอสุจิ ตั้งอยู่ในอุ้งเชิงกรานตรงตำแหน่งคอคอดของกระเพาะปัสสาวะ มีขนาดเท่ากับผลลิ้นจี่ ต่อมลูกหมากมีอยู่ 5 lobe คือ lateral lobe มี 2 lobe, anterior lobe มี 1 lobe (ซึ่งจะฝ่อหายไปเมื่อโตขึ้น) median lobe และ posterior lobe อย่างละ 1 lobe ซึ่งส่วนหนึ่งของท่อปัสสาวะอยู่ในต่อมลูกหมาก เนื่องจากที่ต่อมลูกหมากหรือต่อมลูกหมากโตนั้นการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่เกิดที่ lateral lobe และ median lobe โดยถ้าแบ่งต่อมลูกหมากออกเป็นส่วนเปลือกนอก (Cortex หรือ Outer zone) และส่วนใน (Medulla หรือ Inner zone) การเปลี่ยนแปลงจะเริ่มที่ส่วนในซึ่งเป็นเนื้อเยื่อที่ไวต่อฮอร์โมน estrogen โดยจะโตขึ้นและบีบคั้นเนื้อต่อมลูกหมากที่เหลือให้แบนออกไปเป็น Surgical Capsule ซึ่งเปรียบเทียบกับไส้ลม โดยต่อมลูกหมากโตเปรียบเสมือนกลีบไส้ลมและต่อมลูกหมากเดิมเปรียบเสมือนเปลือกไส้ลม

สาเหตุ

สาเหตุไม่ทราบแน่ชัด พบการเปลี่ยนแปลงในชายอายุมากกว่า 50 ปี โดยเชื่อว่าเกิดจากความไม่สมดุลระหว่างฮอร์โมน androgen และ estrogen เมื่อเข้าสู่วัยชรา โดยมีอัตราส่วนของ estrogen สูงกว่าทำให้เนื้อต่อมและเนื้อเยื่อโดยรอบเจริญขึ้นอย่างผิดปกติ

อาการและอาการแสดง

1. ระยะเวลาเมื่อต่อมลูกหมากโตจะมีการถ่ายปัสสาวะบ่อยผิดปกติ (Frequency) ระยะนี้หน้าที่ของไตปกติ
2. ระยะต่อมลูกหมากโต Prostatic Urethra แคบขึ้นจะมีกลุ่มอาการถ่ายปัสสาวะผิดปกติเรียก Prostatism คือถ่ายปัสสาวะลำบาก (Lesitancy) ถ่ายปัสสาวะบ่อย (Frequency) กลั้นปัสสาวะไม่ได้ (Urgency) ลำปัสสาวะเล็กลงและไม่พุ่ง (Decreased caliber and force) ปัสสาวะหยุดเป็นระยะ (Intermittency) ถ่ายปัสสาวะไม่สุด (Incomplete emptying) และปัสสาวะเป็นหยดเมื่อถ่ายปัสสาวะสุดแล้ว (Post Voiding Dribble)

ภาวะแทรกซ้อน

1. ต่อมลูกหมากที่โตขึ้นทำให้กระเพาะปัสสาวะไม่สามารถขับปัสสาวะออกได้หมดมีผลทำให้เกิดกระเพาะปัสสาวะอักเสบหรือน้ำในทางเดินปัสสาวะ
2. ในกรณีที่มีการอุดกั้นอยู่เป็นระยะเวลานานจะทำให้ท่อไตและไตโป่งพองส่งผลให้การทำงานของไตเสื่อมลงและอาจเกิดไตวายได้

การวินิจฉัย

1. การตรวจทางทวารหนัก (Rectal Examination หรือ PR) คือการตรวจทวารหนักโดยการคลำจะสามารถประเมินขนาดของต่อมลูกหมากได้อย่างคร่าวๆเนื่องจากต่อมลูกหมากอยู่ด้านหน้าทวารหนักมีเพียงกล้ามเนื้อและฝังกั้นซึ่งขนาดปกติจะกว้างประมาณ 4 ซม. ยาว 3.5 ซม. หนา 2.5 ซม.
2. การส่องกล้อง (Endoscope) คือการส่องกล้องระบบทางเดินปัสสาวะเพื่อดูความผิดปกติ
3. การตรวจสมรรถภาพการขับถ่ายปัสสาวะโดยดูจากความแรงของการถ่ายปัสสาวะและจำนวนปัสสาวะที่ล้าง
4. Intra Venous Pyelography คือการฉีดสารทึบรังสีเข้าทางหลอดเลือดดำเพื่อถ่ายภาพรังสีทางเดินปัสสาวะ
5. ตรวจหาแอนไซม์ในเลือดชื่อ PSA (Prostate Specific Antigen) ซึ่งมีค่าปกติประมาณ 0-4 ng/ml (นาโนกรัมต่อมิลลิกรัม) จะพบว่าผลเลือดสูงกว่า 4 นาโนกรัมต่อมิลลิกรัม

การรักษา

การรักษาจะขึ้นอยู่กับขนาด ความรุนแรงของการอุดกั้น อายุ และสภาพของผู้ป่วยโดยแบ่งการรักษาเป็น 3 วิธี

1. การรักษาแบบประคับประคอง (Conservative treatment) ใช้รักษาในผู้ป่วยที่มีอาการถ่ายปัสสาวะบ่อยไม่มากนัก ไม่รู้สึกทรมาน ไม่รบกวนการนอนและการทำงาน ไม่มีภาวะแทรกซ้อน เช่น นิ่ว ไต หรือกรวยไตอักเสบ การติดเชื้อและปัสสาวะคั่งในกระเพาะปัสสาวะน้อยกว่า 100 มิลลิกรัม การรักษาแบบประคับประคองแนะนำการปฏิบัติตัวดังนี้
  - 1.1 ให้พักผ่อนอย่างเพียงพอ อย่าเดินทางไกล โดยพาหนะที่ทำให้กระเทือนนานๆ ถ่ายปัสสาวะทันทีเมื่อปวด หลีกเลี่ยงการกลั้นปัสสาวะ ดื่มน้ำมากๆ
  - 1.2 ระวังอย่าให้ท้องผูก
  - 1.3 ให้ยารักษา ซึ่งปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 2-3 ชนิด บางชนิดเป็นยาลดอาการหดเกร็งกล้ามเนื้อที่บีบรัดท่อปัสสาวะบางชนิดมีสรรพคุณลดขนาดต่อมลูกหมากซึ่งแพทย์จะพิจารณาการให้ยาตามความเหมาะสม

2. Drainage of urine คือการรักษาโดยการสวนสายยางเจาะผ่านผนังหน้าท้องเข้าไปยังกระเพาะปัสสาวะเป็นวิธีที่แก้ที่ปลายเหตุ ใช้ในรายผู้ที่ไม่พร้อมผ่าตัดเช่น โรคหัวใจ โรคปอด โดยให้คำแนะนำเช่นเดียวกับการใส่สายสวนปัสสาวะ
3. การรักษาโดยการผ่าตัด (Surgical Treatment) จะทำในผู้ป่วยที่มีปัสสาวะค้างในกระเพาะปัสสาวะมากกว่า 100 มิลลิลิตร มีการติดเชื้อในระบบทางเดินปัสสาวะบ่อยๆ ปัสสาวะค้างอย่างเฉียบพลัน (Acute Urinary Retention) มีอาการของ Prostatism จนรบกวนการดำเนินชีวิต ตรวจสมรรถภาพการขับถ่ายปัสสาวะมีความแรงของการถ่ายปัสสาวะต่ำกว่า 10 ลบ.ซม./วินาทีและมีโรคแทรกซ้อนขึ้น เช่น โรคนี้ว วิธีกรผ่าตัดมีดังนี้

การผ่าตัดโดยการส่องเข้าทางท่อปัสสาวะหรือที่เรียกว่า TUR-P (Transurethral Prostatectomy) โดยใช้เครื่องมือ Resectoscope สอดเข้าทาง Urethra แล้วตัดเนื้อต่อมออกเป็นชิ้นเล็กๆแล้วล้างออก ภายหลังการทำอาจใช้ Balloon ของสายสวนปัสสาวะ (Foley's catheter) กดห้ามเลือดรวมทั้งการใช้ Continuous Bladder Irrigation เพื่อไม่ให้เกิดลิ่มเลือด วิธีการผ่าตัดชนิดนี้ได้ผลดีถ้าเนื้องอกมีขนาดเล็กและผู้ป่วยใช้เวลาอยู่ในโรงพยาบาลสั้น รวมทั้งไม่มีแผลผ่าตัด

การผ่าตัดแบบเปิดคือ Suprapubic Prostatectomy เป็นการผ่าตัดเอาต่อมลูกหมากโตออกทางผนังหน้าท้องเหนือหัวหน้าแล้วขูดเอาเนื้องอกออก ข้อดีของการผ่าตัดแบบเปิดคือการนำเนื้องอกออกได้หมดแต่มีข้อเสียคือการมีแผลผ่าตัดภายนอกรวมทั้งต้องอยู่โรงพยาบาลนานกว่า

แนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

ประเมินภาวะสุขภาพผู้ป่วยตามกรอบแนวคิดการประเมินภาวะสุขภาพการพยาบาลผู้ป่วยแบบองค์รวม

4. สรุปสาระสำคัญของเรื่อง และขั้นตอนการดำเนินการ

ข้อมูลทั่วไปของกรณีศึกษา

ชายไทยอายุ 55 ปี สถานภาพสมรสโสด อาชีพค้าขาย นับถือศาสนาพุทธ ภูมิลำเนากรุงเทพมหานคร ผู้ป่วยมาโรงพยาบาลด้วยอาการปัสสาวะเป็นเลือด ปัสสาวะลำบาก แพทย์วินิจฉัยเป็นโรคต่อมลูกหมากโตจึงนัดมานอนโรงพยาบาลเพื่อทำผ่าตัด โดยการใช้เครื่องมือสอดเข้าทางท่อปัสสาวะแล้วตัดเนื้อต่อมลูกหมากออกหรือที่เรียกว่าTUR-P(Transurethral Prostatectomy) วันที่ 7 พฤศจิกายน 2549

ประวัติการเจ็บป่วยในปัจจุบัน 1 ปีก่อนมาโรงพยาบาลผู้ป่วยมีอาการปัสสาวะบ่อย ไม่พุ่ง มาพบแพทย์ที่โรงพยาบาลกลางครั้งแรกวันที่ 21 พฤศจิกายน 2548 แพทย์ตรวจร่างกายพบว่าต่อมลูกหมากโตให้ยา Pencor 4 มิลลิกรัมรับประทานครั้งละ 1 เม็ด วันละ 1 ครั้งก่อนนอน กลับไปรับประทานที่บ้าน นัดมาเพื่อ

ติดตามการรักษาและรับยาทุก 1 เดือน ผู้ป่วยมารับยาสม่ำเสมอ ต่อมาวันที่ 26 มิถุนายน 2549 ผู้ป่วยมีอาการ ปัสสาวะลำบาก ปัสสาวะไม่พุ่งจึงมาพบแพทย์ แพทย์แนะนำให้ผ่าตัด ผู้ป่วยปฏิเสธการผ่าตัดไม่มารับรักษาต่อ ซื่อyarรับประทานเอง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2549 ผู้ป่วยมีอาการปัสสาวะเป็นเลือด ปัสสาวะลำบากจึงมาพบ แพทย์ แพทย์ทำการส่องกล้องกระเพาะปัสสาวะ(Cystoscope)ผลปกติ ตรวจทางทวารหนักพบต่อมลูกหมาก โต แพทย์ให้ทำผ่าตัดและนัดมานอนโรงพยาบาลวันที่ 6 พฤศจิกายน 2549 ที่หอผู้ป่วยศัลยกรรมชายสามัญ ชั้น 8 เลขที่ภายนอก 2008-44 เลขที่ภายใน 13370-49

ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต ผู้ป่วยเป็น โรคภูมิแพ้ซื่อyarรับประทานเอง ปฏิเสธโรคทางกรรมพันธุ์ ปฏิเสธการแพ้ยาและอาหารทุกชนิด

แรกรับผู้ป่วยชายไทยเดินมาเองรู้สึกตัวดี พูดคุยรู้เรื่อง มีสีหน้าวิตกกังวลเล็กน้อย มีอาการปัสสาวะลำบาก ปัสสาวะเป็นเลือด วัดสัญญาณชีพ อุณหภูมิ 36 องศาเซลเซียส ชีพจร 70 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 20 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิต 110/70 มิลลิเมตรปรอท ผลการตรวจภาพถ่ายรังสีทรวงอกปกติ ผลการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจปกติ การตรวจทางห้องปฏิบัติการผลตรวจเลือดพบเอนไซม์ในเลือด PSA(Prostate Specific Antigen) 11.34 นาโนกรัมต่อมิลลิตร(ค่าปกติ 0-4 นาโนกรัมต่อมิลลิตร) เม็ดเลือดขาว 8,600 cell/cumm (ค่าปกติ 4,000-11,000 cell/cumm) ฮีมาโตคริต 36.7 VOL%(ค่าปกติ 37.0-52.0VOL%) ฮีโมโกลบิน 12.4 gram/dl(ค่าปกติ 12.0-18.0 gram/dl) ผลการตรวจปัสสาวะพบว่าปัสสาวะสีแดง เม็ดเลือดขาว 2-3 /HPF(ค่าปกติ 0-2 /HPF) เม็ดเลือดแดงมีจำนวนมากไม่สามารถนับได้(ค่าปกติ 0-2 /HPF) แพทย์วางแผนทำการผ่าตัดในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2549 เวลา 09.00 น.ใช้การดมยาสลบโดยวิธีฉีดยาชาเข้าไขสันหลัง เยี่ยมผู้ป่วยก่อนผ่าตัดผู้ป่วยมีสีหน้าวิตกกังวลเนื่องจากไม่มีความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวก่อนและหลังผ่าตัด สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วยโดยพูดคุยให้กำลังใจ แนะนำสถานที่ภายในหอผู้ป่วย อธิบายเกี่ยวกับโรค แนวทางการรักษาของแพทย์ แพทย์จะใช้เครื่องมือสอดเข้าทางท่อปัสสาวะตัดเนื้อต่อมลูกหมากออกเป็นชิ้นเล็กๆแล้วล้างออก ภายหลังการทำผ่าตัดใส่สายสวนปัสสาวะพร้อมทั้งการล้างกระเพาะปัสสาวะแบบต่อเนื่องเพื่อกดห้ามเลือดและไม่ให้เกิดลิ่มเลือด อธิบายให้ผู้ป่วยเข้าใจการเซ็นชื่อในใบยินยอมผ่าตัด การปฏิบัติตัวก่อนและหลังการผ่าตัด อธิบายเกี่ยวกับการเตรียมทางร่างกายได้แก่การสวนอุจจาระก่อนนอนเพื่อให้ลำไส้ส่วนล่างว่างป้องกันการติดเชื้อในระหว่างการผ่าตัด การงดน้ำงดอาหารหลังเวลา 24.00น.ก่อนวันผ่าตัด การโกนขนและทำความสะอาดบริเวณอวัยวะเพศ 2 ชั่วโมงก่อนไปห้องผ่าตัดเพื่อป้องกันการติดเชื้อ ให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ ถอดฟันปลอม สิ่งของมีค่า เครื่องประดับและถ่ายปัสสาวะก่อนไปห้องผ่าตัด อธิบายสภาพผู้ป่วยหลังกลับจากห้องผ่าตัด ไม่มีบาดแผลภายนอก คาสายสวนปัสสาวะพร้อมทั้งการล้างกระเพาะปัสสาวะแบบต่อเนื่อง ถ้ามีอาการปวดให้ขอยาแก้ปวดได้ อาการทุเลาแพทย์จะเอาสายสวนปัสสาวะออก เมื่อจำหน่ายออกจากโรงพยาบาลสามารถทำงานได้ หลังให้คำแนะนำได้ประเมินความรู้ ความเข้าใจของผู้ป่วยพบว่าผู้ป่วยสามารถตอบคำถามเกี่ยวกับโรค แผนการรักษา การปฏิบัติตัวก่อนและหลังการผ่าตัดได้เกือบทั้งหมด มีสีหน้าคลายความวิตกกังวล เวลา 20.00 น.ก่อนวันผ่าตัดแจ้งให้ผู้ป่วยทราบการงดน้ำและอาหารหลังเวลา 24.00 น.และสวนอุจจาระ

ให้ผู้ป่วยด้วยลูกสวน 100 มิลลิลิตร หลังสวนอุจจาระติดตามการถ่ายอุจจาระของผู้ป่วยและดูแลให้ผู้ป่วยพักผ่อน

วันที่ 7 พฤศจิกายน 2549 เวลา 06.00น. วันผ่าตัดผู้ป่วยรู้สึกตัวดี มีสีหน้าวิตกกังวลเล็กน้อย วัดสัญญาณชีพ อุณหภูมิ 36 องศาเซลเซียส ชีพจร 78 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 20 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิต 90/60 มิลลิเมตรปรอท พุคคยให้กำลังใจผู้ป่วยและเปิดโอกาสให้สอบถาม โคนขนบริเวณหัวหน้า ขาหนีบทั้งสองข้างหลังจากโกนขนเสร็จทำความสะอาดและให้ผู้ป่วยอาบน้ำทำความสะอาดอีกครั้ง ให้สารน้ำ Acetar 1,000 มิลลิลิตรทางหลอดเลือดดำ อัตราการหยด 80 มิลลิลิตรต่อชั่วโมง เวลา 08.00 น. ก่อนส่งผู้ป่วยไปห้องผ่าตัด ตรวจสอบเวชระเบียนและป้ายข้อมือให้ตรงกับผู้ป่วย ตรวจสอบใบยินยอมผ่าตัด ตรวจสอบความพร้อมของร่างกายผู้ป่วยได้แก่ การงคน้ำและอาหารหลังเวลา 24.00 น. ดูแลให้ผู้ป่วยถอดนาฬิกาและฟันปลอม ตรวจสอบอุปกรณ์ที่ผู้ป่วยต้องใช้ในห้องผ่าตัดได้แก่ สายสวนปัสสาวะแบบ 3 ทางและถุงรองรับปัสสาวะ ให้ยาCeftriazone 1 กรัม ฉีดเข้าทางหลอดเลือดดำก่อนส่งผู้ป่วยไปห้องผ่าตัด ส่งผู้ป่วยไปห้องผ่าตัด เวลา 08.10 น. หลังจากนั้นเตรียมเตียงเพื่อรับผู้ป่วยกลับจากห้องผ่าตัด เตรียมสารน้ำทางหลอดเลือดดำ ผู้ป่วยกลับจากห้องผ่าตัดเวลา 11.00น. หลังทำผ่าตัดต่อมลูกหมากโตโดยใช้เครื่องมือ Resectoscope สอดเข้าทางท่อปัสสาวะ ใช้กรรมยาสลบโดยวิธีนิดยาเข้าไขสันหลัง หลังผ่าตัดแพทย์วินิจฉัยต่อมลูกหมากโต ไม่มีภาวะแทรกซ้อนขณะผ่าตัด ผู้ป่วยรู้สึกตัวดี ใส่สายสวนปัสสาวะพร้อมกับการล้างกระเพาะปัสสาวะแบบต่อเนื่อง น้ำปัสสาวะสีแดงจาง พันผ้ากอชบริเวณปลายอวัยวะเพศไม่มีเลือดออก ได้รับสารน้ำ Acetar 1,000 มิลลิลิตร ทางหลอดเลือดดำอัตราการหยด 80 มิลลิลิตรต่อชั่วโมงเหลือจากห้องผ่าตัดประมาณ 300 มิลลิลิตร แพทย์ให้การรักษาโดยให้ยา Ceftriazone 1 กรัม ฉีดเข้าทางหลอดเลือดดำทุก 12 ชั่วโมง Paracetamol 500 มิลลิกรัมครั้งละ 2 เม็ด ทุก 6 ชั่วโมงเวลาปวด Milk of magnesium รับประทานครั้งละ 15 มิลลิตรก่อนนอน Transmine 1 หลอดฉีดเข้าทางหลอดเลือดดำทุก 8 ชั่วโมง Pethidine 50 มิลลิกรัมฉีดเข้าทางกล้ามเนื้อทุก 8 ชั่วโมง เวลาปวดภายใน 24 ชั่วโมง วัดสัญญาณชีพหลังผ่าตัด อุณหภูมิ 36.8 องศาเซลเซียส ชีพจร 88 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 20 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิต 120/70 มิลลิเมตรปรอท จัดทำให้ผู้ป่วยนอนราบสามารถพลิกตะแคงตัวและงอขาทั้งสองข้างได้เป็นเวลา 12 ชั่วโมงจนถึงเวลา 21.00 น. ผู้ป่วยไม่ปวดท่อปัสสาวะ ไม่มีอาการคลื่นไส้อาเจียน ต่อมาเวลา 12.00น.ผู้ป่วยปวดท่อปัสสาวะ สีหน้าไม่สดชื่น ซักถามสังเกตและประเมินอาการปวด ดูแลสายสวนปัสสาวะไม่ให้หักพับ คลึงสายสวนปัสสาวะเพื่อป้องกันการอุดตัน ให้รับประทานยาParacetamol 500 มิลลิกรัม 2 เม็ด แนะนำและจัดให้ผู้ผู้ป่วยดื่มน้ำ 2,000-3,000 มิลลิตรต่อวัน ปรับระดับความเร็วของการล้างกระเพาะปัสสาวะแบบต่อเนื่องประมาณ 100 มิลลิตรต่อชั่วโมง เวลา 13.00น.อาการปวดทุเลาลง สามารถนอนหลับได้ น้ำปัสสาวะไหลดี สีแดงจางไม่มีลิ่มเลือด เมื่อสารน้ำทางหลอดเลือดดำจากห้องผ่าตัดหมดแพทย์หยุดให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำและใส่ที่นิดยาทางหลอดเลือดดำไว้

วันที่ 8 พฤศจิกายน 2549 เวลา 08.00น. หลังผ่าตัดวันแรก วัดสัญญาณชีพ อุณหภูมิ 36 องศาเซลเซียส ชีพจร 68 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 20 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิต 110/70 มิลลิเมตรปรอท ผู้ป่วยรู้สึกตัวดี ปวดบริเวณท้องปัสสาวะเล็กน้อย ให้ยา Paracetamol 500 มิลลิกรัม 2 เม็ด แล้วอาการทุเลา พบว่าใน 12 ชั่วโมง ผู้ป่วยมีอาการปวด 2 ครั้ง ให้ยา Paracetamol 500 มิลลิกรัม 2 เม็ด แล้วอาการทุเลา มีเลือดซึมเล็กน้อยบริเวณปลายอวัยวะเพศจึงทำความสะอาดบริเวณอวัยวะเพศและสายสวนปัสสาวะพร้อมทั้งแนะนำการดูแลสายสวนปัสสาวะแก่ผู้ป่วย โดยไม่ควรรีให้สายสวนปัสสาวะหักพับ สอนให้ผู้ป่วยคลึงสายสวนปัสสาวะเพื่อป้องกันการอุดตัน ดูแลสายสวนปัสสาวะให้เป็นระบบปิดตลอดเวลาโดยระมัดระวังไม่ให้ถุงรองรับน้ำปัสสาวะตกพื้นและทำความสะอาดบริเวณปลายอวัยวะเพศอย่างน้อยวันละ 2 ครั้งด้วยน้ำสบู่ แพทย์เยี่ยมอาการผู้ป่วย ยังคงให้ล้างกระเพาะปัสสาวะแบบต่อเนื่องต่อ เปลี่ยนยา Transmine ฉีดเข้าทางหลอดเลือดดำเป็นยา รับประทาน 1 เม็ด หลังอาหารเช้า กลางวัน เย็น และก่อนนอน เวลา 10.00น. อาการปวดทุเลา ปัสสาวะสีแดงจาง สามารถพักผ่อนได้

วันที่ 9 พฤศจิกายน 2549 เวลา 9.00 น. หลังผ่าตัดวันที่ 2 วัดสัญญาณชีพ อุณหภูมิ 37.3 องศาเซลเซียส ชีพจร 66 ครั้งต่อนาที การหายใจ 20 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิต 120/70 มิลลิเมตรปรอท ผู้ป่วยไม่ปวดบริเวณท้องปัสสาวะ ยังคงล้างกระเพาะปัสสาวะแบบต่อเนื่องต่อ ปัสสาวะไหลดีมีสีแดงจางลงกว่าวันแรก

วันที่ 10 พฤศจิกายน 2549 เวลา 14.00 น. หลังผ่าตัดวันที่ 3 วัดสัญญาณชีพ อุณหภูมิ 37.1 องศาเซลเซียส ชีพจร 80 ครั้งต่อนาที การหายใจ 20 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิต 120/70 มิลลิเมตรปรอท ผู้ป่วยมีสีหน้าแจ่มใส ไม่ปวดบริเวณท้องปัสสาวะ ปัสสาวะมีสีเหลืองใส แพทย์เยี่ยมอาการผู้ป่วย ให้ปิดการล้างกระเพาะปัสสาวะแบบต่อเนื่อง เปลี่ยนยาฉีด Ceftriazone 1 กรัม เข้าทางหลอดเลือดดำทุก 12 ชั่วโมง เป็นยา รับประทาน Ofloxacin 100 มิลลิกรัม 2 เม็ด หลังอาหารเช้า เย็น ผู้ป่วยมีอาการคัดจมูกแพทย์เพิ่มยา Chropheniramine 1 เม็ด หลังอาหารเช้า กลางวัน เย็น กระตุ้นให้ผู้ป่วยดื่มน้ำมาก ๆ โดยทุกครั้งที่เดินเยี่ยมอาการรินน้ำให้ผู้ป่วยดื่มน้ำ 1 แก้ว และดูแลให้ผู้ป่วยทำความสะอาดสายสวนปัสสาวะ โดยการเช็ดทำความสะอาดด้วยน้ำสบู่และเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยสอบถาม ผู้ป่วยสามารถทำความสะอาดสายสวนปัสสาวะได้อย่างถูกต้อง เวลา 16.00 น. ผู้ป่วยมีสีหน้าสดชื่น ไม่ปวดบริเวณท้องปัสสาวะ ปัสสาวะสีเหลืองใส อาการคัดจมูกทุเลาลง

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2549 เวลา 9.00 น. หลังผ่าตัดวันที่ 5 วัดสัญญาณชีพ อุณหภูมิ 36.4 องศาเซลเซียส ชีพจร 80 ครั้งต่อนาที การหายใจ 20 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิต 120/80 มิลลิเมตรปรอท ผู้ป่วยรู้สึกตัวดี ไม่ปวดบริเวณท้องปัสสาวะ ปัสสาวะไหลดีสีเหลืองใส ดื่มน้ำ 2,000 มิลลิลิตรต่อวัน ไม่มีอาการคัดจมูกแนะนำหลีกเลี่ยงสิ่งที่แพ้และทำร่างกายให้อบอุ่น

วันที่ 13 พฤศจิกายน 2549 เวลา 9.00 น. หลังผ่าตัดวันที่ 6 วัดสัญญาณชีพ อุณหภูมิ 36.3 องศาเซลเซียส ชีพจร 78 ครั้งต่อนาที การหายใจ 18 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิต 130/80 มิลลิเมตรปรอท ผู้ป่วยรู้สึกตัวดีมีสีหน้าแจ่มใส ไม่ปวดท้องปัสสาวะ ปัสสาวะมีสีเหลืองใส แพทย์เยี่ยมอาการให้อาสาสายสวนปัสสาวะออก ผู้ป่วยมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการถ่ายปัสสาวะหลังจากเอาสายสวนปัสสาวะออก แนะนำให้ดื่มน้ำให้

เพียงพอ 2,000 – 3,000 มิลลิลิตรต่อวัน ให้ขมิบทวารหนักเหมือนการกลืนอุจจาระบ่อยๆอย่างน้อยวันละ 100 ครั้ง เพื่อให้กล้ามเนื้อหูรูดแข็งแรงขึ้น เวลา 12.00 น.ผู้ป่วยสามารถปัสสาวะเองได้ แพทย์อนุญาตให้กลับบ้านได้ จึงให้คำแนะนำเรื่องการปฏิบัติตัวเมื่อกลับบ้าน โดยให้ดื่มน้ำวันละ 2,000 – 3,000 มิลลิลิตรต่อวัน หลีกเลี่ยงการทำงานที่ออกแรงมาก ห้ามยกหรือแบกของหนักเป็นเวลาอย่างน้อย 3 สัปดาห์หลังทำผ่าตัด รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ป้องกันการเกิดอาการท้องผูกเพื่อไม่ให้ออกแรงเบ่งขณะอุจจาระ สังเกตอาการผิดปกติ เช่น ไข้ ปัสสาวะขัด มีเลือดปน ปัสสาวะขุ่นมีตะกอนให้รีบมาพบแพทย์ก่อนวันนัดรับประทานยาให้ครบและหมดตามแพทย์สั่ง ยาที่รับประทานต่อที่บ้านคือ Ofloxacin 200 มิลลิกรัม รับประทานครั้งละ 2 เม็ด วันละ 2 ครั้งหลังอาหารเช้า เย็น ติดต่อกันจนยาหมดประมาณ 1 สัปดาห์ Paracetamol 500 มิลลิกรัม รับประทานครั้งละ 2 เม็ดเวลาปวดทุก 6 ชั่วโมง Milk of magnesia รับประทานครั้งละ 15 มิลลิลิตร วันละ 1 ครั้งก่อนนอน Transmine รับประทานครั้งละ 1 เม็ด วันละ 4 ครั้ง หลังอาหารเช้า กลางวัน เย็น ก่อนนอน ติดต่อกันจนยาหมดประมาณ 2 สัปดาห์ ส่วนอาการโรคภูมิแพ้ แนะนำให้หลีกเลี่ยงสิ่งที่แพ้เช่น เกสรดอกไม้ อยู่ในที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก ทำร่างกายให้อบอุ่น ถ้าอาการไม่ทุเลาให้รีบมาพบแพทย์หลังให้คำแนะนำผู้ป่วยสามารถตอบคำถามได้ นัดมาพบแพทย์เพื่อติดตามการรักษาวันที่ 24 พฤศจิกายน 2549 เวลา 8.00- 12.00 น. พร้อมใบนัดและบัตรประจำตัวผู้ป่วยของโรงพยาบาลที่ห้องตรวจ ศัลยกรรมปัสสาวะ โดยรวมระยะเวลาได้รับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลา 8 วัน

5. ผู้ร่วมดำเนินการ

ไม่มี

6. ส่วนของงานที่ผู้เสนอเป็นผู้ปฏิบัติ

เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมดร้อยละ 100

7. ผลสำเร็จของงาน

จากการดูแลผู้ป่วยรายนี้ตั้งแต่รับไว้ในโรงพยาบาล ผู้ป่วยวิตกกังวลเกี่ยวกับการต้องทำผ่าตัด แผนการรักษาของแพทย์ การปฏิบัติตัวก่อนและหลังการผ่าตัด หลังให้คำแนะนำผู้ป่วยมีสีหน้าสดชื่นขึ้นและคลายความกังวลลง ปัญหาได้รับการแก้ไข หลังผ่าตัดผู้ป่วยมีอาการปวดบริเวณท่อนปัสสาวะและอาจเกิดภาวะเลือดออกหลังผ่าตัด จากการให้การพยาบาลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ผู้ป่วยมีอาการทุเลาลงไม่มีภาวะแทรกซ้อนหลังการผ่าตัด สามารถปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้อง ปัญหาได้รับการแก้ไข ผู้ป่วยไม่เข้าใจเรื่องการปฏิบัติตัวเมื่อกลับบ้าน พยาบาลได้ให้คำแนะนำเรื่องการปฏิบัติตัวเมื่อกลับบ้าน ผู้ป่วยมีความเข้าใจมากขึ้นสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องและกลับบ้านได้อย่างปลอดภัย

8. การนำไปใช้ประโยชน์

1. เพิ่มคุณภาพในการบริการทางการแพทย์ ในผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัด ต่อมลูกหมากโต
2. เป็นแนวทางในการนำมาพัฒนาการบริการให้ดียิ่งขึ้น

9 . ความยุ่งยาก ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการ

จากการดูแลผู้ป่วยรายนี้พบว่าในระยะก่อนการผ่าตัด ผู้ป่วยมีความวิตกกังวล ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคและการผ่าตัด กลัวการผ่าตัด กลัวว่าหลังจากผ่าตัดจะไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ เนื่องจาก 5 เดือนก่อนแพทย์แนะนำให้ผ่าตัด แต่ผู้ป่วยปฏิเสธและขาดการรักษา ครั้งนี้มีอาการมากขึ้นจึงมารับการรักษา การพยาบาลเริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วย ให้ความเป็นกันเอง ให้ข้อมูล และเปิดโอกาสให้ผู้ป่วยซักถาม อธิบายให้ผู้ป่วยทราบถึงการเตรียมความพร้อมสำหรับการผ่าตัดได้แก่ การงดน้ำและอาหารหลังเวลา 24.00 น. ในคืนก่อนการผ่าตัดเพื่อป้องกันการสำลักเศษอาหารเข้าปอด อธิบายให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงวิธีการขั้นตอนการผ่าตัดและอธิบายเกี่ยวกับสภาพหลังผ่าตัดได้แก่ อาการปวดที่จะเกิดขึ้นหลังผ่าตัด การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ การมีสายสวนปัสสาวะพร้อมทั้งการล้างกระเพาะปัสสาวะแบบต่อเนื่อง การดูแลสายสวนปัสสาวะเพื่อป้องกันการอุดตันและป้องกันการติดเชื้อโดยแนะนำให้ดื่มน้ำวันละ 2,000-3,000 มิลลิลิตร มีการคลี่บริเวณสายสวนปัสสาวะ ดูแลไม่ให้สายสวนหักพับ ทำความสะอาดบริเวณอวัยวะเพศอย่างน้อยวันละ 2 ครั้งด้วยน้ำสบู่ ดูแลสายสวนปัสสาวะให้เป็นระบบปิด ดูแลถุงปัสสาวะไม่ให้ตกพื้น หลังออกจากโรงพยาบาลผู้ป่วยสามารถไปทำงานได้ตามปกติ ไม่มีบาดแผลภายนอกหลังผ่าตัด ภายหลังให้คำแนะนำผู้ป่วยคลายความวิตกกังวลสีหน้ายิ้มแย้มขึ้น ให้ความร่วมมือในการพยาบาล

10. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวที่ชัดเจนและอธิบายให้ผู้ดูแลเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยด้วย

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการและได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเป็นไปตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

ลงชื่อ ..... สลัทธา กลิ่นศรี .....
 (..... นศ. สลัทธา กลิ่นศรี .....)
 ผู้ขอรับการประเมิน
 1 / กค / ๒๕๖๓

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ..... วิไล วิเศษโยธิน .....

(นางวิไล วิเศษโยธิน)

(ตำแหน่ง) หัวหน้าพยาบาล ฝ่ายการพยาบาล

โรงพยาบาลกลาง

๕-๑ ก. ก. 2551

ลงชื่อ..... สลัทธา .....
 (นายสามารถ ตันอริยกุล)

(ตำแหน่ง) ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลกลาง

๕-๒ ก. ก. 2551

ข้อเสนอ แนวคิด วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
ของนางสาวมลทิwa กลิ่นฟุ้ง

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพ 6ว (ด้านการพยาบาล)
(ตำแหน่งเลขที่ รพก 362) สังกัดฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลกลาง สำนักงานแพทย์
เรื่อง การจัดทำเอกสารประกอบคำแนะนำเรื่องการดูแลผู้ป่วยเจาะคอ

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันพบว่าผู้ป่วยที่ได้รับการเจาะคอมีจำนวนมากขึ้นเนื่องจากโรคต่างๆที่เป็นข้อบ่งชี้ในการ
เจาะคอพบมากขึ้น เช่น โรคระบบทางเดินหายใจอุดกั้น หรือผู้ป่วยที่ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจเป็นเวลานาน
หรือในผู้ป่วยที่ไม่รู้สึกตัวและเกิดการคั่งของเสมหะ ส่งผลให้ผู้ป่วยและญาติมีความวิตกกังวลสูงเกี่ยวกับการ
ดูแลและการปฏิบัติตัวเมื่อกลับไปอยู่บ้าน พบว่าในหอผู้ป่วยศัลยกรรมชายสามัญชั้น 8 มีผู้ป่วยเจาะคอตั้งแต่
เดือนมกราคม 2550- เดือนมิถุนายน 2550 ทั้งหมด 11 ราย จากการสอบถามผู้ป่วยและญาติที่ได้รับการเจาะ
คอพบว่าผู้ป่วยและญาติมีความวิตกกังวลสูงเกี่ยวกับการดูแลและขาดทักษะในด้านการปฏิบัติตัวจำนวน
ทั้งหมด 11 ราย

การจัดทำเอกสารประกอบคำแนะนำเรื่องการดูแลผู้ป่วยเจาะคอจึงมีความสำคัญมากเพื่อให้ผู้ป่วย
และญาติสามารถปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้องเมื่อกลับบ้าน

วัตถุประสงค์และหรือเป้าหมาย

เพื่อจัดทำเอกสารภาพพลิกประกอบการสอนสำหรับผู้ป่วยและญาติในการดูแลผู้ป่วยเจาะคอ

กรอบการวิเคราะห์ แนวคิด ข้อเสนอ

กำหนดขอบเขตในการให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติตัวในการดูแลผู้ป่วยเจาะคอ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเรื่องโรคที่เป็นข้อบ่งชี้ในการเจาะคอ ภาวะแทรกซ้อนที่อาจพบได้หลังเจาะคอ
การดูแลแผลเจาะคอ การดูแลอุปกรณ์จากคู่มือและเอกสารต่าง ๆ
2. รวบรวมข้อมูลทั้งหมดปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม
3. สืบหาและจัดหาอุปกรณ์ภายในหน่วยงานให้พร้อมสำหรับการสอน ดังนี้

ชุดทำแผล 1 ชุดประกอบด้วย ปากคีบ 2 อัน, ฝักอช 4x4 นิ้ว 2 แผ่น, สำลี, ไม้พันสำลี, น้ำยา
Betadine Solution, น้ำยา Normal Saline ,น้ำยา 70 % Alcohol

เชือกผูกบริเวณท่อหลอดลมคอ

ขามรูปไตหรือกระปุกมีฝาปิด สำหรับแช่ท่อชั้นใน

แปรงทำความสะอาดขนาดเล็ก

4. จัดทำเอกสารประกอบการสอนเรื่องการดูแลผู้ป่วยเจาะคอในรูปแบบของภาพพลิก โดยมีเนื้อหาบรรยายประกอบรูปภาพดังนี้
  - ความหมายและข้อบ่งชี้ในการเจาะคอ
  - ภาวะแทรกซ้อนที่อาจพบได้หลังการเจาะคอ
  - ชนิดและส่วนประกอบของท่อหลอดลมคอ
  - การเตรียมอุปกรณ์สำหรับการดูแลแผลเจาะคอ
  - วิธีการทำแผลเจาะคอ
  - การทำความสะอาดอุปกรณ์ต่าง ๆ
5. ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา
6. ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมอีกครั้ง
7. นำเอกสารภาพพลิกเรื่องการดูแลผู้ป่วยเจาะคอสื่อสารให้ผู้ร่วมงาน(พยาบาลวิชาชีพ)ในหน่วยงานทราบถึงวิธีการและแนวทางการปฏิบัติในการสอนญาติและผู้ป่วยเรื่องการดูแลแผลเจาะคอโดยการอธิบายรายละเอียดของเนื้อหา การเตรียมอุปกรณ์ในการดูแลแผลเจาะคอ อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติในการทำแผลเจาะคอ ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อแสดงให้เห็นญาติและผู้ป่วยเห็นแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องและประเมินผลการสอน หลังจากนั้นให้พยาบาลวิชาชีพในหน่วยงานร่วมแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม
8. นำเอกสารภาพพลิกเรื่องการดูแลผู้ป่วยเจาะคอทดลองสอนญาติและผู้ป่วยด้วยตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ญาติและผู้ป่วยทดลองปฏิบัติจริง สอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อสงสัยในการปฏิบัติโดยผู้สอนอธิบายขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้องอย่างละเอียดอีกครั้งและประเมินความเข้าใจของผู้ป่วยและญาติ หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม
9. นำเอกสารภาพพลิกเรื่องการดูแลผู้ป่วยเจาะคอที่จัดทำรูปแบบสมบูรณ์แล้วสอนญาติและผู้ป่วยก่อนจำหน่ายผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาล 1 สัปดาห์ ให้ญาติและผู้ป่วยทดลองปฏิบัติทุกขั้นตอน โดยมีพยาบาลดูแลอย่างใกล้ชิดอย่างน้อย 2 ครั้ง
10. ประเมินผลการสอนจากญาติและผู้ป่วยสามารถดูแลแผลเจาะคอได้ถูกต้องทุกขั้นตอนอย่างน้อย 2 ครั้ง ก่อนจำหน่าย สามารถอธิบายและตอบข้อซักถามได้ถูกต้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้ป่วยและญาติมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยเจาะคอและสามารถดูแลตนเองเมื่อกลับบ้านได้

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ผู้ป่วยและญาติมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยเจาะคอ สามารถอธิบายและตอบข้อซักถามได้ > 90%

ลงชื่อ ..... ส.ส.ท.ท. ก.ด.น.พ.ร.
 (..... น.ต.ส.ท. น.ต.ส.ท. ก.ด.น.พ.ร.)
 ผู้ขอรับการประเมิน
 1 / ก.ด. / ส.ร.ท.